

Länsstyrelserna

BLI SVINSMART

saker du kanske inte visste om vildsvin

För barnen:
Hitta skogens djur
och gissa spåret

Svinbra frågor:

**Enbart ett skadedjur
eller också en resurs?**

Vildsvinskött – ett klimatsmart val?

**Varför du inte ska kasta
matavfall i skogen**

Innehåll

Visste du detta om vildsvin?	4-5
Svenskt vildsvin – en framgångsrik rymling	6
Enbart skadedjur eller också en resurs?	6
Ett svinaktigt beteende kan också ha goda sidor	7
Trafikolyckor med vildsvin är vanligt	8
Hjälp till att minska spridningen av ASF!	9
Vildsvin – lika säkert som andra livsmedel	10
Många vildsvin i skogen men lite kött i butikshyllan	11
Vildsvin – ett komplement	11
Är vildsvinskött ett klimatsmart val?	12
Recept: Vildsvinsjärpar	14-15
Fakta för barn	16-17
Hitta skogens djur	18
Ringa in den mat vildsvinen gärna äter	18
Vems är spåret?	19

Titel: Bli svinsmart, saker du kanske inte visste om vildsvin

Utgivare: Länsstyrelsen Kronoberg, Kungsgatan 8, 351 86 Växjö

Växel: 010-223 70 00

kronoberg@lansstyrelsen.se

Diarienummer: 4453-2024-1

Fotografier och illustrationer: Länsstyrelsen i Örebro län, Mostphotos

Tryck: Karlssons Grafiska AB

Hej!

Broschyren som du håller i din hand innehåller grundläggande fakta om vildsvin. Den är till för dig som vill veta mer om vildsvin. Innehållet är aktuell och nyttig information för dig som är eller vill bli konsument av vildsvinskött. Kanske undrar du om det är bra och tryggt att äta vildsvinskött eller hur vildsvin påverkar klimatet. Vår förhoppning är att broschyren hjälper dig att göra medvetna val.

Vill du informera andra om vildsvin är den ett bra stöd. Det finns också några sidor som även passar yngre läsare tack vare instruktiva bilder och innehåll som du kan arbeta aktivt med.

Tanken är att broschyren ska ge dig inblick i frågan om vildsvin som livsmedel och vildsvinen som en del av den svenska faunan. Vi tar upp olika perspektiv som klimat, ekonomi och smittsamma sjukdomar.

Länsstyrelserna och andra myndigheter arbetar tillsammans med intressenter i vildsvinskedjan för att ta vara på vildsvinen som en hållbar livsmedelsresurs. Samtidigt behöver skadorna som vildsvinen orsakar minskas. Jägare, markägare och olika företagare i livsmedelskedjan har viktiga roller i att utveckla vår vildsvinsförvaltning. Genom att vi lär oss mer om vildsvin och samarbetar mellan olika aktörer bidrar vi till bra mat på bordet, hälsa och hållbarhet i Sverige.

Länsstyrelsen Kronoberg – vi samordnar och genomför regeringens uppdrag till länsstyrelserna i vildsvinspaketet.

Visste du detta om vildsvin?

Vildsvin är väldigt skygga och ses sällan i dagsljus. Att upptäcka spåren av klövarna är lättare än att upptäcka svinen.

De har dålig syn men väldigt bra hörsel och luktsinne som gör att de kan upptäcka fara på mer än

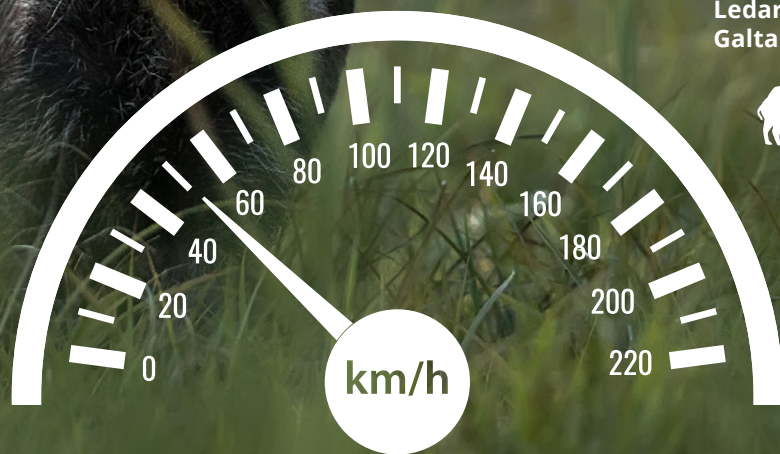
500 meter

Galt: hane
Sugga: hona
Gylta: hona som inte fått kulingar
Fjoling: årsgris
Kuling: unge

De rör sig ofta långsamt men är snabba och kan komma upp i

50 km/h

De är allätare som gärna bökar i marken för att hitta mat och äter allt från grödor till smådjur. Klövdjur är vanligen idisslare, men inte vildsvinen som är enkelmagade.

Den vuxna suggan väger över 100 kg och galten upp till 200 kg.

1,5 meter

1 meter

ö.k
u.k

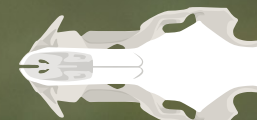
Både galten och suggan har betar, men galtens är större och kan bli över 20 cm.

Deras huvud är mer avlångt än tamgrisens mer kompakta.

Betarna slutar aldrig växa. De slipas vassa mot överkäkens kortare, böjda hörntänder.

Vildsvin

Tamgris

De lever i grupper med suggor, gyltor, fjolingar och kulingar. Ledarsuggan lär sin avkomma ett funktionellt och socialt beteende. Galtarna lever ensamma, utom i parningstider.

Vildsvin kan bli 10-15 år, men de flesta blir inte mer än 4-5 år. De blir vanligen könsmogna vid 1,5 års ålder. Suggan är dräktig i knappt fyra månader och kan föda året runt, men flest kulingar föds under januari till april.

Svenska vildsvin – en framgångsrik rymling

Vildsvinen vandrade in i södra Sverige för cirka 11 000 år sedan. Jakt och jordbruk ledde till att vildsvinsstammen minskade kraftigt tills de slutligen, under 1700-talet, försvann från de svenska skogarna. De återinfördes i hägn under 1940-talet. Ett antal vildsvin rymde från hägnen under 1970-talet och etablerade sig i de sörmländska skogarna. Sedan dess har antalet vildsvin ökat kraftigt. Idag finns de nästan i alla län från Värmland, Dalarna och Gävleborgs län och söderut.

Idag är vildsvinen en del av den svenska faunan och det finns upp emot 250 000 vildsvin. I våra grannländer finns betydligt färre. Övriga nordiska länder uppskattas ha populationer på 0–3 000 individer (Finland 2 000, Norge 1 000, Danmark 0).

Enbart skadedjur eller också en resurs?

Den goda tillgången på vildsvin innebär problem för bland annat jord- och skogsbruk, men ger också en möjlighet till matproduktion. Idag arbetar vi för en hållbar, kontrollerad och frisk population av vildsvin, anpassad till regionala och lokala förutsättningar.

Stammen behöver minskas för att få ned antalet trafikolyckor, skador på jordbruksgrödor och annan mark samt för att underlätta smittbekämpning när vi får in smittsamma sjukdomar som afrikansk svinpest i landet.

Frågan om vildsvinen ska ses som skadedjur eller resurs är komplex. Många olika perspektiv behöver vägas in och hänsyn behöver tas för ekonomi, samhälle och miljö. Därför samarbetar vi med andra myndigheter, producenter, restauranger, jägarförbund, lantbrukare med flera.

Ett svinaktigt beteende kan också ha goda sidor

Vildsvinen orsakar problem med sitt bökande när de bökas upp nysådda grödor, vallar och betesmarker eller betar av stråsåden. Det leder till ekonomiska förluster för den enskilde lantbrukaren eller markägaren. Vildsvinen orsakar också problem när de bökas igen dräneringsdiken eller bökas upp vägrenar, tomter och fotbollsplaner. Förekomsten av vildsvin kan leda till att andra arter minskar, exempelvis markhäckande fåglar som har sina redor och ägg på marken.

Enligt forskare på Sveriges lantbruksuniversitet kan vildsvinets bökande också vara bra för biologisk mångfald. I undersökningar av områden där vildsvinen bökade såg forskarna ett större antal växtarter, fler ovanliga arter och bättre kvalitet på jordarna jämfört med orörda områden.

En markberedande äggtjuv?

Vildsvin bökas i jorden efter rötter men tackar inte nej till fallfrukt, säd och ägg.

Trafikolyckor med vildsvin är vanligt

Vildsvinsstammen i Sverige är stor och trots avskjutning så inträffar varje år mellan 5–6000 trafikolyckor med vildsvin inblandade enligt viltolycka.se. Det som påverkar är givetvis mängden fordon i trafiken men också att antalet vildsvin skiftar i olika områden.

Vildsvin rör sig ofta i gryning eller i skymning, ibland i flock. Gör som jägaren och spana längs vägkanterna, anpassa farten, var extra uppmärksam vid åkrar, sjöar, nyplanterad skog och där viltstängsel börjar eller slutar.

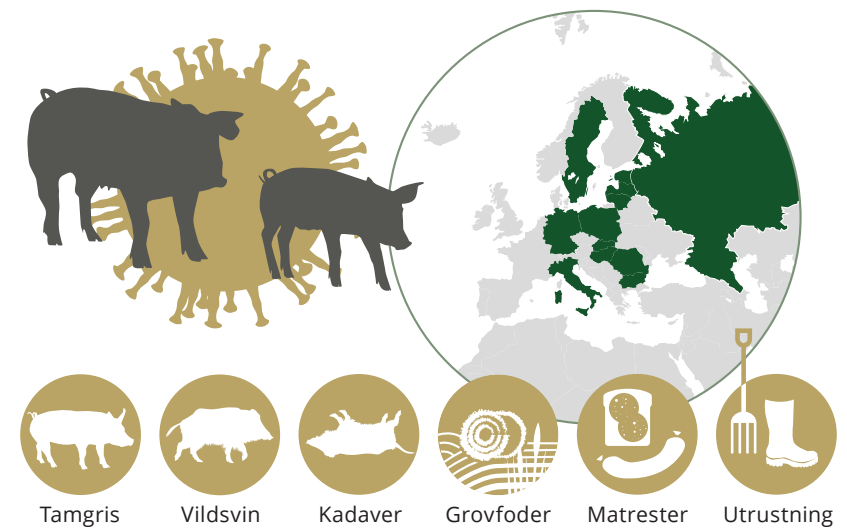
Vid en olycka. Sätt ut varningstriangeln, sätt på varningsblinkers och flytta eventuellt bilen. Ta hand om skadade. Markera platsen där olyckan skedde. Larma polis och ring SOS 112.

Hjälp till att minska spridningen av ASF!

Afrikansk svinpest (ASF) är en dödlig sjukdom som sprids bland vildsvin och tamgrisar i Europa. Den smittar inte människor. Sjukdomen medför stort lidande för djur som insjuknar och mycket stora ekonomiska förluster för skogsägare, jägare, grishållare och för hela landet. Vi människor kan sprida smitta genom att vi tar med oss till exempel gris- och vildsvinsprodukter från smittade områden. Om vi tar med oss sådana produkter är det viktigt att inga rester hamnar så att vildsvin kan komma åt dem. Viruset överlever länge i miljön och i icke värmebehandlade produkter från infekterade djur. Även om köttet varit fryst kan viruset finnas kvar. Vi kan också ta med smitta indirekt om kläder, annan utrustning, hund eller bil varit i kontakt med blod från smittade vildsvin och sedan kommer i kontakt med andra vildsvin. I områden med mycket smitta bland vildsvin kan även grödor vara förorenade och importerat foder kan då vara en smittkälla om det inte lagras innan det ges till grisar eller vildsvin.

Smittvägar och utbredning ASF

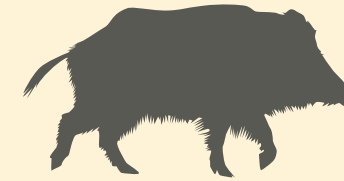

ASF finns i flera länder både inom och utanför EU.

Vildsvin – lika säkert som andra livsmedel

Kött som ska säljas genomgår flera kontroller och ska alltid vara säkra. Efter att vildsvinet skjuts ansvarar jägaren för att kroppen tas ur, transporteras och hanteras på rätt sätt. Jägare som säljer vildsvinkött direkt till slutkonsumenter ansvarar för att köttet provtas och hanteras på ett säkert och hygieniskt sätt. Om det fällda vildsvinet överlämnas till en detaljhandelsanläggning, det vill säga till en butik eller restaurang, eller till en vilthanteringsanläggning, är det mottagaren som ansvarar för att köttet är säkert och bland annat har trikinestats. Trikiner är små maskar som kan infektera människor och andra köttätande däggdjur. Även kött från en del tamsvin, häst och björn som ska säljas för konsumtion kontrolleras mot trikiner. En slaktkropp som visar positivt vid analysen för trikinlarver kasseras. Genomstek köttet om du inte vet om det är testat för trikiner.

Mätningar av det radioaktiva ämnet cesium-137 genomförs på vildsvin fällda i områden som drabbats av nedfall från Tjernobyolyckan 1986. Det gäller framför allt områden i Västmanlands, Uppsala och Gävleborgs län. När du köper vildsvinskött direkt från jägare eller från butiker och restauranger som tagit emot vildsvin direkt från jägare, har du som konsument alltid rätt att få information om resultaten från trikinanalysen, och från cesiumanalysen i berörda områden för det aktuella vildsvinet. Det gäller oavsett i vilken form livsmedlen säljs eller serveras.

Många vildsvin i skogen men lite kött i butikshyllan

Vildsvin är en resurs i svensk skog och mark, men det är för lite vildsvinskött som når konsumenten. Därför jobbar flera myndigheter tillsammans för att förenkla kedjan så att det ska bli lättare för konsumenterna att få tag på vildsvinskött. Arbetet är ett gemensamt uppdrag inom livsmedelsstrategin.

Vildsvin är skygga och uppmärksamma så det kan ta flera jakt dagar att fälla ett vildsvin. För många jägare innebär det dessutom långa resor för att lämna in det fällda vildsvinet.

Från och med den 4 november 2024 finns det nya nationella regler som skapar fler vägar för vildsvinskött att nå konsumenterna. Det innebär att jägare kan leverera vildsvinskött direkt till slutkonsumenter eller detaljhandeln, som till exempel restauranger, offentliga kök och livsmedelsbutiker. Det blir därmed fler alternativ än förr då man enbart kunde lämna in vildsvin till en vilthanteringsanläggning.

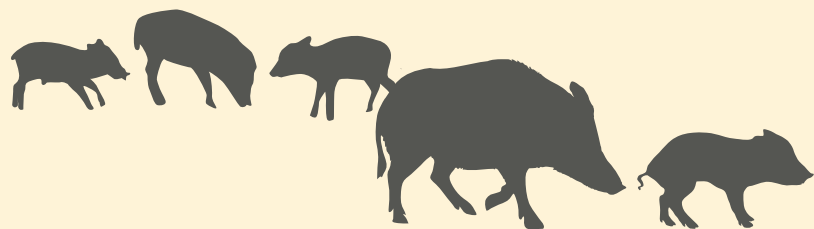
Vildsvin – ett komplement

Vildsvinskött har en ljusare färg än annat viltkött. Det är ett saftigt kött med mild, fin smak. Under sommaren går det bra att marinera och grilla köttet och till hösten passar mustig gryta. Du kan steka hela större bitar i ugn och mindre bitar, som filén, i het stekpanna. Vildsvinskött ska ses som en resurs och ett komplement till annat kött.

Är vildsvinskött ett klimatsmart val?

Frågan är inte helt enkel utan beror på vilket perspektiv som man har. Vildsvinskött har grönt ljus i Världsnaturfonden WWF:s Köttguide från 2022. Varken bekämpningsmedel eller antibiotika används för vildsvinsköttet. Om vi äter vildsvinskött bidrar det till en effektiv förvaltning av vildsvinen och minskar skador på jordbruket. Eftersom vildsvinens foder inte behöver produceras av oss människor kan vildsvinskött ses som mindre betungade för klimatet.

Vanliga motargument är att vildsvinen i vissa fall utfodras med spannmål och att de växer långsammare än en tamgris. Vildsvinsjakten medför ofta långa transporter för jägarna. De ska flytta sig själva och det fällda viltet vilket påverkar klimatet negativt. Det har också konstaterats att koldioxid frigörs när vildsvinen bökar i jorden.

Ostfyllda vildsvinsjärpar med potatisstomp, kantarellsås, gröna ärtor och rårörda lingon

Ingredienser:

Järpar

600 g vildsvinsfärs
1 ägg
1 dl grädde
¾-1 dl ströbröd
1,5 tsk salt
1,5 krm peppar
60 g färskost
60 g riven Västerbottenost

Kantarellsås

500 g kantareller
3 dl grädde
1 msk kalvfond
1 msk rårörda lingon
Salt
Peppar
Persilja

Potatisstomp

2 kg potatis
100 g smör
2-3 dl grädde
Salt
Peppar

Ärtor

300 g frysta gröna ärtor

Rårörda lingon

250 g frysta lingon
ca 1/2-1 dl strösocker

Gör så här:

Lägg ströbröd, grädde, salt och peppar i en skål och låt svälla i 10 minuter.

Tillsätt ägg och färs och forma färsen till 12 st små biffar med händerna.

Det är lättare om man blöter händerna i vatten.

Blanda ostarna och rulla till längder som passar i biffen.

Lägg den rullade osten på varje järpe, vik ihop färsen runt om osten och forma en spole.

Se till att osten är ordentligt inbakad i järpen.

Stek dem i en stekpanna på svag/medelvärme som vanliga köttbullar/järpar.

Vänd dem då och då så att de behåller formen.

Fräs svampen i en torr panna utan smör så vattnet försvinner ur svampen.

Tillsätt smör i pannan de sista minuterna.

Häll i resten av ingredienserna och låt såsen puttra på svag värme cirka 15 minuter, späd med mer vätska om behövs.

Koka potatisen mjuk i saltat vatten.

Häll av vattnet.

Stöt potatisen grovt och rör i grädde och smör.

Smaka av med salt och peppar.

Koka frysta gröna ärtor.

De behöver ej tinas utan läggs direkt i kokande vatten.

Ärtorna kokas upp och får sedan stå 2 minuter, häll av och sedan är de klara.

Blanda de frysta lingonen med sockret i en bunke och låt dessa tina.

Rör om några gånger under tiden.

Smaklig måltid!

6 portioner, cirka 60 minuter

Fakta för barn

Vildsvin kallas för allätare eftersom de äter det mesta.

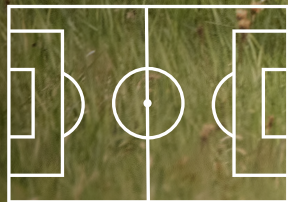
De gillar grönsaker och rötter men ibland äter de smådjur som dagmaskar, möss, fågelungar och ägg.

Vildsvin är vakna på natten och sover på dagen.

Med sitt tryne letar de mat i marken.

De kan gräva upp en hel fotbollsplan på en enda natt.

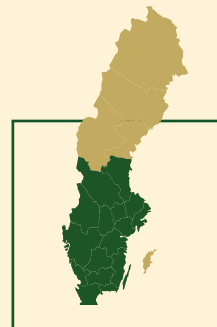
Shetlandsponny

Vildsvin

Kultingarna (ungarna) är ljusbruna och rändiga. Efter några månader blir de mörkare och enfärgade.

I norra Sverige finns det inga vildsvin eftersom det är för svårt att böka och hitta mat där.

Men i mellersta och södra Sverige finns det väldigt många.

Vildsvin och tamgrisar kan bli sjuka om de till exempel får korv eller skinka.

Sjukdomen de kan få heter afrikansk svinpest.

Kasta därför inte matrester i skogen.

Hitta skogens djur

F	R	Ö	N	M	Å	L	U	V	S	S
R	Å	D	J	U	R	D	G	E	V	N
I	Ä	L	G	S	M	Y	G	G	A	O
R	R	A	S	O	R	K	L	O	R	K
Ä	L	G	F	L	U	G	A	T	G	E
V	A	S	V	I	L	D	S	V	I	N

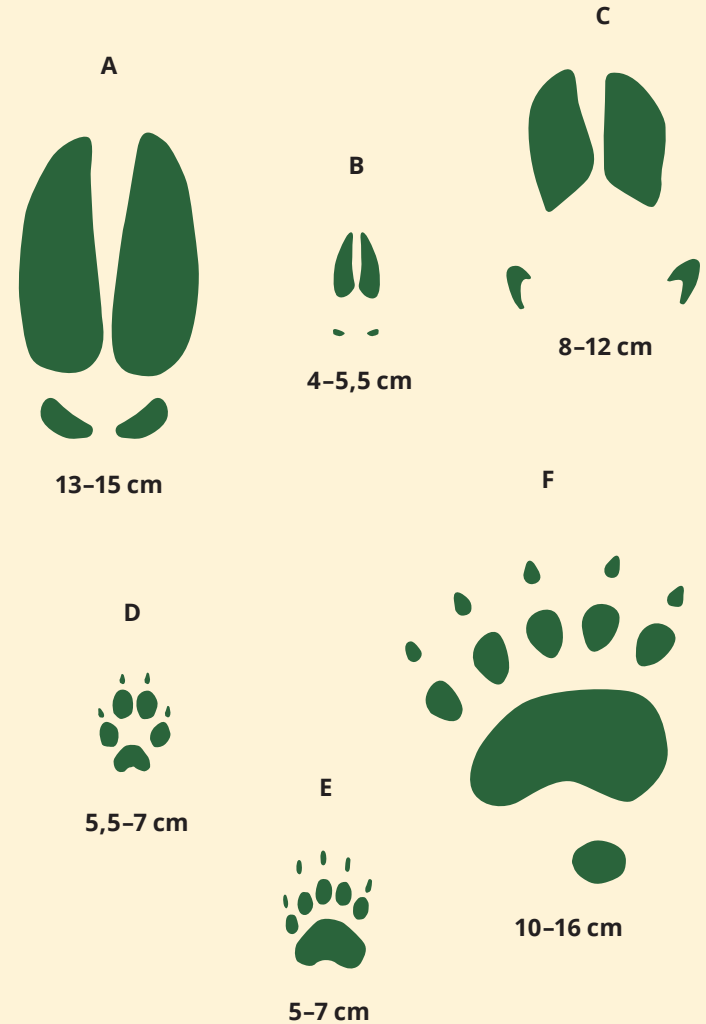
Ringa in den mat
vildsvinen gärna äter

mask   hundar   glas
 flugor   ormar   majs   potatis
                                  småfåglar   rötter
 fallfrukt   papper   lera

Rätt svar:

Mask, ormar, småfåglar, fallfrukt, papper, lera

Vems är spåret?

A älg, B rådjur, C vildsvin, D räv, E grävling, F björn

Tillsammans för mat, hälsa och hållbarhet

Du som är jägare och vill sälja vildsvinskött direkt till konsumenter ska anmäla dig till länsstyrelsens vildsvinsjägerregister i det län där du är folkbokförd.

Vill du veta mer om vildsvin?

De flesta länsstyrelser har regionala förvaltningsplaner för vildsvin.

Naturvårdsverket ansvarar för den nationella förvaltningsplanen för vildsvin.

Länsstyrelserna

Mer information på
www.lansstyrelsen.se